

Predstavitev nekaterih novih mnenj Informacijskega pooblaščenca po uvel- javitvi ZVOP-2

mag. Domen Petelin, univ. dipl. pravnik

V stalnem tematskem sklopu Šolstvo in pravo vam avtor mag. Domen Petelin s svojimi prispevki poskuša odgovoriti na številna odprta vprašanja s področja šolskega prava. Glede zelenih vsebin prihodnjih prispevkov ali dilem glede vsakokratnega aktualnega prispevka se na avtorja lahko obrnete preko elektronskega naslova petelin.domen@gmail.com.

Po začetku veljavnosti Zakona o varstvu osebnih podatkov (ZVOP-2), to je od 26. 1. 2023, je Informacijski pooblaščenec sprejel kar nekaj zanimivih mnenj, ki so relevantna za delo šol in vrtcev.

Vročanje zapisnika timskih sestankov staršem

Informacijski pooblaščenec je v mnenju z dne 28. 4. 2023 obravnaval vprašanje, ali šola ravna pravilno, če zapisnika v zvezi z obravnavo medvrstniškega nasilja v šoli staršem ne pošilja, temveč jim omogoča le vpogled v zapisnik.

Na podlagi medvrstniškega nasilja v šoli je bil oblikovan tim, ki je izvedel obravnavo, pri tem pa izdelal zapisnik, ki je zaupne narave. Skladno s Protokolom ob zaznavi in obravnavi medvrstniškega nasilja v vzgojno-izobraževalnih zavodih¹ imajo dostop do takšnega zapisnika le člani tima oziroma tudi druge institucije, če so vključene v tim, na vpogled pa je vedno dostopen tudi staršem.

Informacijski pooblaščenec smiselno izpostavlja drugi odstavek 5. člena Pravilnika o obravnavi nasilja v družini za vzgojno-izobraževalne zavode, skladno s katerim ravnatelj ali svetovalna služba vzgojno-izobraževalnega zavoda starše o opravljeni prijavi nasilja obvesti le takrat, ko presodi, da je to v korist otroka. Iz 8. člena tega pravilnika nadalje izhaja, da je zapisnik, ki se piše na sestankih internega tima, uradni dokument, varovan v skladu s predpisi, ki urejajo zbiranje in varstvo osebnih podatkov ter vodenje in hrambo dokumentacije. Člani internega tima morajo vse podatke, ki jih pridobijo na sestankih tima, varovati kot zaupne, tudi po koncu delovanja internega tima.

Z vidika varstva osebnih podatkov Informacijski pooblaščenec poudarja, da mora imeti šola za vsako obdelavo osebnih podatkov, torej tudi za posre-

dovanje zapisnika timskih sestankov z osebnimi podatki tretjim osebam, na primer staršem, oziroma za omogočanje vpogleda vanj, ustrezno pravno podlago. Po prvem odstavku 6. člena ZVOP-2 se namreč osebni podatki lahko obdelujejo le takrat in v obsegu, kadar je to v skladu s pravnimi podlagami za obdelavo osebnih podatkov iz prvega odstavka 6. in 9. člena Splošne uredbe. Za obdelavo osebnih podatkov v javnem sektorju (kamor spadajo tudi osnovne šole) najpogosteje pridejo v poštev pravne podlage prvega odstavka 6. člena Splošne uredbe po točkah c) (zakonska obveznost), d) (zaščita življenjskih interesov) in e) (opravljanje naloge v javnem interesu).

ZOFVI izrecno ne določa, katere osebne podatke lahko šola v postopku obravnave medvrstniškega nasilja posreduje staršem, v tem postopku pa ni neposredno uporaben niti Zakon o preprečevanju nasilja v družini. Zato bi lahko v konkretnem primeru pravna podlaga v smislu točke e) prvega odstavka 6. člena Splošne uredbe (opravljanje naloge v javnem interesu) v zvezi s četrtnim odstavkom 6. člena ZVOP-2 izhajala iz ZOFVI ter posredno iz Zakona o osnovni šoli. 2.a člen ZOFVI določa, da se v vrtcih, šolah in zavodih za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v skladu s cilji iz prejšnjega člena zagotovi varno in spodbudno učno okolje, kjer je prepovedano telesno kaznovanje otrok in vsakršna druga oblika nasilja nad in med otroki in neenakopravna obravnavo, ki bi temeljila na spolu, spolni usmerjenosti, socialnem in kulturnem poreklu, veroizpovedi, rasi, etnični in narodni pripadnosti ter posebnosti v telesnem in duševnem razvoju.

Informacijski pooblaščenec v mnenju ne more presojati, do katerih osebnih podatkov iz zapisnika timskih sestankov bi bili lahko starši upravičeni. Iz-

¹ (<https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2022/03/Protokol-ob-zaznavi-in-za-obravnavo-medvrstniškega-nasilja-v-VIZ-1.pdf>).

postavlja pa, da bi bilo treba pri presoji upravičenosti takšnega posredovanja osebnih podatkov nujno izhajati iz namena obdelave osebnih podatkov ter starše seznaniti le pod pogojem in v obsegu, v katerem je to nujno za dosego zasledovanega cilja, torej za učinkovito izvedbo ukrepov ob pojavu medvrstniškega nasilja, upoštevajoč okoliščine konkretnega primera (načelo najmanjšega obsega podatkov). To pomeni, da starši v odsotnosti izrecnih procesnih določb (na primer o vročanju ali vpogledu v spis) niso nujno upravičeni do vseh osebnih podatkov, ki so vsebovani v zapisniku, temveč le do tistih, za katere bi bilo to lahko na podlagi točke d) (zaščita življenjskih interesov) ali e) (opravljanje naloge v javnem interesu) prvega odstavka 6. člena Splošne uredbe posebej utemeljeno, oziroma do tistih, do katerih so upravičeni na podlagi 15. člena Splošne uredbe, torej do lastnih osebnih podatkov ali kot zakoniti zastopniki do osebnih podatkov svojih otrok (če ni podanih posebnih omejitev).

Posredovanje kopij prijave šole na CSD in policijo staršem

Informacijski pooblaščenec je v mnenju z dne 28. 4. 2023 obravnaval tudi vprašanje, ali šola staršu, ki je osumljen nasilja nad otrokom, zaradi koristi otroka lahko zavrne zahtevo za posredovanje kopije prijave šole na CSD in policijo.

Pravica posameznika do seznanitve z lastnimi osebnimi podatki je temeljna človekova pravica, določena v tretjem odstavku 38. člena Ustave Republike Slovenije, ki predpisuje, da se ima vsakdo pravico seznaniti z zbranimi osebnimi podatki, ki se nanašajo nanj. Ta pravica, poimenovana kot pravica dostopa posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, je konkretizirana v 15. členu Splošne uredbe, ki določa, da ima posameznik, na katerega se nanašajo osebni podatki, pravico od upravljavca dobiti potrditev, ali se v zvezi z njim obdelujejo osebni podatki, in kadar je temu tako, dostop do osebnih podatkov in naslednje informacije.

Ta pravica pa ni neomejena. Splošna uredba določa razloge in pogoje, pod katerimi lahko upravljavec omeji pravice posameznika na področju varstva osebnih podatkov. 23. člen Splošne uredbe določa, da se lahko pravica do dostopa iz 15. člena omeji, če taka omejitev spoštuje bistvo temeljnih pravic in svoboščin ter je potreben in sorazmeren ukrep v demokratični družbi za zagotavljanje določenih interesov, kot so državna varnost, obramba, interesi, povezani na področju kazenskega prava, neodvisnosti sodstva, varstva posameznika, na katerega se nanašajo osebni podatki, ali pravic in svoboščin drugih ter uveljavljanja civilnopravnih zahtevkov. Prav tako pravica do pridobitve kopije

osebnih podatkov ne sme vplivati negativno na pravice in svoboščine drugih (četrty odstavek 15. člena Splošne uredbe).

Skladno z 20. členom ZVOP-2 lahko upravljavec izjemoma zavrne zahtevo posameznika iz 15. člena Splošne uredbe, vloženo prek zakonitega zastopnika, če obstajajo konkretne in objektivne okoliščine, zaradi katerih bi bilo utemeljeno sklepati, da bi bile zaradi seznanitve z določenimi osebnimi podatki neposredno ali posredno prizadete koristi, pravice ali upravičeni interesi mladoletnih oseb, ter če te pravice in interesi pretehtajo nad interesi zakonitega zastopnika za seznanitev.

Informacijski pooblaščenec pojasnjuje, da je starš lahko pod pogojem, da ne bi bile podane nobene posebne omejitve, upravičen do osebnih podatkov iz prijav, ki se nanašajo nanj, kot zakoniti zastopnik pa tudi do osebnih podatkov, ki se nanašajo na otroka. Ob tem pa je treba poudariti, da so otroci posamezniki, ki so sami nosilci pravice do dostopa do lastnih osebnih podatkov ter da mora biti korist otroka vedno vodilo pri odločitvah, sprejetih v zvezi z uveljavljanjem te pravice, zlasti kadar jo v otrokovem imenu izvršuje nosilec starševske skrbi. V konkretnem primeru bi lahko omejitve glede razkrivanja vsebine prijav CSD in policiji, ki jih je podala šola, staršu izhajale predvsem iz 20. člena ZVOP-2 ter Zakona o preprečevanju nasilja v družini (ZPND), na primer zaradi obveznosti varstva identitete in podatkov o žrtvi, varovanja lokacije žrtve in ukrepov za njeno zaščito, prepovedi približevanja, vzpostavljanja stikov z žrtvijo itd. 5. člen ZPND izredno določa, da so organi in organizacije dolžni izvesti vse postopke in ukrepe, ki so potrebni za zaščito žrtve glede na stopnjo njene ogroženosti in zaščito njenih koristi in pri tem zagotoviti spoštovanje integritete žrtve. Če je žrtev nasilja otrok, imajo koristi in pravice otroka prednost pred koristmi in pravicami drugih udeleženk oziroma udeležencev postopka.

Soglasje obeh (ločenih) staršev za objavo fotografij mladoletnih otrok

Vprašanje: Ali zadostuje, da soglasje za objavo fotografij na šolski spletni strani podpiše samo mati, ali bi bilo potrebno tudi soglasje očeta? Mati otroka se z objavo strinja, oče pa se ne strinja.

Informacijski pooblaščenec v svojem mnenju z dne 25. 4. 2023 navaja, da drugi odstavek 6. člena Pravilnika o zbiranju in varstvu osebnih podatkov na področju osnovnošolskega izobraževanja določa, da za osebne podatke, za katere se starši učencev s pisno privolitvijo strinjajo, da so javno dostopni, ker po naravi, vsebini ali namenu ne posegajo v zasebnost učencev (npr. razstave izdelkov učencev, skupinski posnetki učencev na fotografijah, videoposnetki, zvočni ali filmski posnetki javnih

nastopov učencev na prireditvah, ipd.), šola pridobi pisno soglasje staršev za celo šolsko leto. Iz soglasja mora biti razvidno, za kakšne fotografije, snemanja in intervjuje gre, na kakšen način oziroma za kakšne namene se bodo le-ti uporabljali in koliko časa se bodo shranjevali.

Privolitev mora biti vedno prostovoljna, specifična, informirana, nedvoumna in takšna, da se jo lahko kadarkoli prekliče. Upravljavec (šola) mora natančno opredeliti, kakšen je namen podane privolitve, na kakšen način bodo prejeti podatki obdelani in kje bodo objavljeni. Preden starši izpolnijo obrazec s privolitvijo, morajo biti tudi podrobno informirani o obdelavi osebnih podatkov, kot to določa 13. člen Splošne uredbe. Tako morajo npr. prejeti informacije o namenih ter pravni podlagi za obdelavo osebnih podatkov; uporabnikih osebnih podatkov; obdobju hrambe osebnih podatkov; pravicah posameznika, itd.

Družinski zakonik (DZ) v 6. členu določa, da je starševska skrb opredeljena kot celota obveznosti in pravic staršev, da v skladu s svojimi zmožnostmi ustvarijo razmere, v katerih bo zagotovljen celovit otrokov razvoj. Starševska skrb pripada skupaj obema staršema. 136. člen DZ, ki opredeljuje vsebino starševske skrbi, določa, da so starševska skrb »obveznosti in pravice staršev, ki se nanašajo na skrb za otrokovo življenje in zdravje, njegovo vzgojo, varstvo in nego, nadzor nad otrokom in skrb za njegovo izobraževanje, ter obveznosti in pravice staršev, ki se nanašajo na zastopanje in preživljanje otroka ter na upravljanje njegovega premoženja.« 151. člen DZ nadalje v prvem odstavku določa, da starševsko skrb izvajata

oba od staršev sporazumno v skladu s koristjo otroka. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njuno željo pa tudi mediatorji. Nadalje drugi odstavek določa, da kadar starši ne živijo skupaj in otrok ni zaupan v varstvo in vzgojo obema od staršev, odločata o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na njegov razvoj, sporazumno in v skladu s koristjo otroka. Če se sama o tem ne sporazumeta, jima pri sklenitvi sporazuma pomaga center za socialno delo, na njuno željo pa tudi mediatorji. V tretjem odstavku je določeno, da tisti od staršev, ki mu je otrok zaupan v varstvo in vzgojo, odloča o vprašanjih otrokovega dnevnega življenja in o otrokovem stalnem prebivališču, če s tem ne posega na vprašanja, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj. Četrti odstavek pa določa, da če se starši v primerih iz prejšnjih odstavkov ne sporazumejo o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, odloči o tem sodišče.

Iz tega sledi, da morata starša, ki imata starševsko skrb, o vprašanjih, ki bistveno vplivajo na otrokov razvoj, odločati sporazumno, o vprašanjih otrokovega dnevnega življenja pa lahko odloča tisti od staršev, ki mu je otrok zaupan v varstvo in vzgojo, sam. Za kakšno vprašanje gre (torej takšno, ki bistveno vpliva na otrokov razvoj, ali takšno, ki se tiče otrokovega dnevnega življenja) moramo ugotoviti iz namena obdelave osebnih podatkov.

Sodna praksa, ki bi razreševala vprašanje, ali gre pri privolitvi za objavo fotografij za vsebino, o kateri morata oba starša odločati sporazumno, je zaenkrat še zelo redka oziroma domala neobstoječa. V sklepu Višjega sodišča v Ljubljani IV Cp 2105/2021 sodišče

izhaja iz predpostavke (in obenem citira mnenje Varuha človekovih pravic), da sodi objava fotografij svojih otrok na spletu »med odločitve, ki lahko pomembno vplivajo na zdrav otrokov razvoj in je zato zanjo praviloma potrebno soglasje staršev, ne gre pa za tako ogrožajoče ravnanje za otroka, ki bi v vsakem primeru terjalo poseganje države v družinsko razmerje.« Iz navedenega se lahko le sklepa, da bi sodišče odločanje o privolitvi k objavi osebnih podatkov na spletu razumelo kot odločitev, ki jo mora ta starša sprejeti sporazumno in torej sodi v domet starševske skrbi.

Informacijski pooblaščenec navaja, da se mu zdi, da mora biti privolitev, ki se jo poda šoli kot upravljavcu javnega sektorja, in to za celo leto vnaprej, podana v soglasju med obema staršema (torej sporazumno). Pri tem sicer verjetno ni nujno, da oba starša formalno podpišeta privolitev, lahko odločitev sprejmeta sporazumno, nato pa eden od staršev poda privolitev v imenu obeh. Kljub temu se zaradi dokazovanja in stabilnosti takšne privolitve vseeno priporoča, da privolitev tudi formalno podata oba starša.²

Informacijski pooblaščenec za konec sicer še dodaja, da določba tretjega odstavka 93. člena ZVOP-2 določa, da sme za namene obveščanja javnosti pravna oseba javnega sektorja obdelovati, vključno z objavo, osebna imena, nazive, fotografije in video-posnetke posameznikov, pridobljene na dogodkih, ki jih v okviru svojih nalog, pristojnosti ali dejavnosti organizira ta oseba, če posameznik te obdelave ni prepovedal. Ker je ta določba popolnoma nova v slovenskem pravnem redu, pa Informacijski pooblaščenec ne more komentirati, kako bi bilo treba to določbo razumeti v smislu posebnega varstva zasebnosti in varstva osebnih podatkov otrok skladno s Konvencijo o otrokovih pravicah ter Splošne uredbe ter v luči posebne določbe Pravilnika (ki je sicer hierarhično nižji pravni akt od zakona, pa vendar velja), ki govori o pridobivanju privolitve staršev za objavo fotografij in posnetkov otrok.

Posredovanje osebnih podatkov predšolskih otrok ob vpisu v osnovno šolo zdravstvenemu domu

Informacijski pooblaščenec je dne 24. 4. 2023 odgovarjal na vprašanji o tem, kdo osnovni šoli posreduje osebne podatke o predšolskem otroku, kdaj je otrok postal šoloobvezen, in kdo zdravstvenemu domu posreduje osebne podatke otroka, kdaj in v katero osnovno šolo je bil vpisan, če privolitve staršev za posredovanje ni.

Informacijski pooblaščenec navaja, da drugi odstavek 48. člena Zakona o osnovni šoli določa, da seznam otrok iz šolskega okoliša, ki jih je javna ali zasebna šola s koncesijo dolžna vpisati v prvi razred, šola pridobi iz evidence šoloobveznih otrok, ki jo vodi ministrstvo, pristojno za šolstvo. Ministrstvo si pridobi podatke o šoloobveznih otrocih iz registra stalnega prebivalstva in razvida začasnega prebivališča. Glede na navedeno je za pridobivanje podatkov podana zakonska podlaga, kot jo zahtevata (c) in (e) točka prvega odstavka 6. člena Splošne uredbe o varstvu podatkov. Šola ima dodatno podlago za pridobivanje določenih osebnih podatkov učencev iz Centralne evidence v 135.a in 135.b členu ZOFVI.

Na podlagi Pravilnika za izvajanje preventivnega zdravstvenega varstva na primarni ravni so osnovne šole zdravstvenim domovom posredovale sezname učencev za izvedbo preventivnih zdravstvenih pregledov. Ker so bile določbe spremenjene, se te sezname lahko pošilja zdravstvenim domovom na podlagi privolitve staršev. Zdravstveni domovi imajo, pod določenimi pogoji, možnost pridobivanja osebnih podatkov otrok tudi iz Centralnega registra podatkov o pacientih (NIJZ) in Centralnega registra prebivalstva (MNZ), in sicer na podlagi Zakona o zbirkah podatkov s področja zdravstvenega varstva. Vendar to ne velja za podatke o tem, kateri razred katere šole obiskujejo učenci.³

KURIKULUM, šolsko pravno svetovanje, d.o.o.

V kolikor še nimate imenovane strokovne pooblaščenice osebe za varstvo osebnih podatkov (po GDPR), se obrnite na KURIKULUM, šolsko pravno svetovanje, d.o.o.. Nedvomno najbolj ugodna in strokovna rešitev za posodobitev in uskladitev dokumentov s področja varstva osebnih podatkov.

Zaupaj nam že veliko število vrtcev, osnovnih šol in glasbenih šol. Prepričajte se še vi!

Kontakt: info@kurikulum.si

www.kurikulum.si

² V kolikor bo takšno stališče obveljalo, bo vsakoletno pridobivanje soglasij še toliko bolj otežilo delo šol in vrtcev pri zbiranju soglasij, saj se bo pri ločenih (in skreganih) starših prav po nepotrebnem odprla nova frontna linija, ki bo pripeljala zgolj do birokratskih zapletov, ki ne bodo prav nič bistveno in konstruktivno pripomogli k uveljavljanju pravic otrok pri obdelavi osebnih podatkov s strani vzgojno-izobraževalnih zavodov.

³ Povzeto iz mnenj Informacijskega pooblaščenca. Druga zanimiva stališča Informacijskega pooblaščenca so objavljena na njihovi spletni strani.